

Jan Visscher: 'Bij doorzaaien gaat het er niet om hoe slecht, maar hoe open de grasmatt is'

Nieuwe aandacht voor doorzaaien

Door wetgeving en nieuwe machines geniet doorzaaien op dit moment hernieuwde aandacht. Het is aanleiding voor de start van meerdere onderzoeken. Deskundigen zijn voorzichtig positief over doorzaaien, maar benoemen de randvoorwaarden voor succes: vocht, temperatuur, bezetting en concurrentie.

tekst Florus Pellikaan

Doorzaaien van de grasmatt heeft onder veehouders fanatieke aanhangers, maar ook duidelijke tegenstanders. De houding tegenover doorzaaien is veelal gebaseerd op gevoel en eigen ervaring, omdat de meest recente wetenschappelijke proefresultaten dateren van tientallen jaren geleden. De laatste twee jaar is er echter hernieuwde aandacht voor doorzaaien. 'Door de mestwetgeving zijn de mogelijkheden voor het vernieuwen van grasland ingeperkt. Doorzaaien komt daardoor weer in

beeld', vertelt Wim van de Geest, mede-eigenaar van K&G Advies. 'Bovendien zijn er ook enkele nieuwe doorzaaimachines op de markt gekomen en dat zorgt ook voor nieuwe aandacht.' K&G Advies zette afgelopen jaren daarom een praktijkproef uit naar doorzaaien. 'Naast de wetgeving, die dwingt om na te denken over alternatieven voor graslandvernieuwing, zien wij de noodzaak van goed grasland richting 2015 toenemen. Ondertussen is de verkoop van graszaad door de tijd met dertig procent gedaald, waardoor de kwaliteit van

het grasland achteruitgaat', benoemt Van de Geest de aanleiding voor het onderzoek. 'In de praktijk is het geen uitzondering dat zelfvoorzienende bedrijven tot wel 5000 kilo melk per hectare verschillen. Dat heeft natuurlijk gevolgen voor de voerkosten, die in het quotumloze tijdperk belangrijker worden.'

Alternatief voor voorjaarsinzaai

Volgens Van de Geest moet doorzaaien daarom vaker in overweging worden genomen. 'Het is een heel goedkope methode van graslandverbetering en vooral van het creëren van een dichte grasmatt. Daarnaast komt de nieuwste grasgenetica in de zode en de genetische vooruitgang van grasrassen is toch zo'n 0,5 procent meer drogestofopbrengst per jaar.' De definitieve resultaten van de praktijkproef laten nog even op zich wachten, maar Van de Geest heeft wel enkele voorzichtige conclusies. 'We vonden na doorzaai significant meer kiemplanten van goede grassen per vierkante meter. Het gecoate zaad iSeed vertoonde bovendien nog iets meer kieming dan het reguliere graszaad. Ook zagen we na het doorzaaien in de herfst een positief effect op de opbrengst van de eerste twee sneden. Helaas is de voorjaarsdoorzaai door de droogte en een koude meimaand in 2010 onvoldoende gelukt.'

Ook Jan Visscher, graslandonderzoeker bij Wageningen UR Livestock Research, herkent de aandacht voor doorzaaien. 'Enerzijds proberen de graszaadkwekers dat natuurlijk te realiseren, maar door de wetgeving kan ik me goed voorstellen dat veehouders het als een alternatief

Principe Vredo-doorzaaimachine al 35 jaar hetzelfde

Toen na het uitzonderlijk droge voorjaar in 1976, nu exact 35 jaar geleden, een ruwvoertekort dreigde, ontwierp De Vree uit Dodewaard de Vredo-doorzaaimachine. Sinds die tijd is de gele machine het gezicht van doorzaaien gebleven. 'De werking van de Vredo is met zijn dubbele snijschijven al 35 jaar hetzelfde en hij brengt als enige het zaad echt in de bodem en dus daar waar het hoort. Het zaad heeft daardoor direct de beschikking over vocht en voedingsstoffen en het is minder kwetsbaar voor extreme weersomstandigheden dan wanneer het zaad op de grond ligt', stelt Pieter-Teunis Hoogland, exportmanager doorzaaimachines bij Vredo. 'Schijven maken een kleine snede waarin het zaad wordt gedoseerd. Een drukrol zorgt ervoor dat het zaad wordt ingeklemd in de bodem', legt hij de werking van de machine uit. 'In een Duitse proef had de Vredo-doorzaaimachine een kieming van 69 procent meer dan doorzaaien met een egmachine of kunstmeststrooier.'

De diepte van de snede is instelbaar en moet bij voorkeur 2,5 keer de zaadlengte zijn. Een drie meter brede Vredo-doorzaaimachine kost 17.650 euro exclusief btw.

Eggentanden creëren zaai bed bij Evers Grass Profi

De Evers Grass Profi wordt in Engeland en Ierland al enkele jaren verkocht, maar de belangstelling uit het thuisland dateert pas van dit seizoen. 'De machine is bedoeld voor het verbeteren van de graszode en combineert daarvoor vier bewerkingen in één werkgang die ook los van elkaar te gebruiken zijn', vertelt Dennis van de Boom, commercieel medewerker bij Evers Agro uit Almelo.

'Allereerst heeft de machine een verstelbare egalisatiebalk voor het uitvlakken van bijvoorbeeld molshopen. Vervolgens zorgen twee rijen in hoogte en agressiviteit verstelbare eggentanden voor het verwijderen van slechte grassen en onkruiden en het creëren van een zaai bed', aldus Van de Boom. In de derde bewerking zaait de machine het zaad in de zode, waar de eggentanden ruimte hebben gecreëerd en als laatste volgt een cambridgerol. 'Het voordeel van de cambridgerol is dat deze niet verdicht en dat het uitstoelend werkt voor de bestaande mat.' De Grass Profi is verkrijgbaar in de werkbreedtes 6,20 meter en 3 meter. Laatstgenoemde heeft een catalogusprijs van 10.990 euro exclusief btw.

voor vernieuwen zien of moeten zien. Op zandgrond is alleen voorjaarsvernieuwing toegestaan, maar in het voorjaar is niet in te schatten wat het jaar brengen gaat en of je opbrengst kunt missen', vertelt Visscher. 'Ook is de opkomst en vestiging van het gras bij voorjaarsinzaai soms minder, met meer kans op onkruid. Om dat uit te sluiten is doorzaaien een goedkoop alternatief, met nauwelijks mineralenverlies.'

Harde cijfers ontbreken

In Vlaanderen is het ILVO al dit jaar gestart met een praktijkonderzoek naar het bijzaaien met een doorzaaimachine in een korte, niet afgedode zode. 'Wij merken ook dat doorzaaien terug onder de loep komt vanwege de wetgeving en het was een wens van de praktijk om gegevens te meten', vertelt Alex De Vliegheer, wetenschappelijk onderzoeker grasland en ruwvoermanagement bij het ILVO. 'Het idee van bijzaaien om zo de botanische samenstelling van de zode op peil te houden en vernieuwen uit te stellen is beslist goed. Bij open plekken als gevolg van winterschade of droogte zie ik daarom ook wel een kans voor bijzaaien.'

Toch heeft De Vliegheer de nodige argwaan bij doorzaaien. 'Ik betwijfel of het beoogde effect ook altijd generaliseerd wordt. Er zijn in ieder geval nog geen harde cijfers als bewijs. In de praktijk zijn mensen soms best tevreden, maar dat is geen sluitend bewijsmateriaal', vertelt De Vliegheer. Overigens heeft hij nog geen resul-

taten van de doorzaai van afgelopen voorjaar van het Landbouwcentrum voor Voedergewassen. 'Door de droogte is het graszaad niet opgekomen. Het effect van doorzaaien is sterk afhankelijk van het weer.'

Ook de ervaring van Jan Visscher is dat het slagen van doorzaaien van een groot aantal factoren afhankelijk is. 'Enerzijds is dat het weer en anderzijds de concurrentie van het bestaande gras. Voor succesvol doorzaaien gaat het er eigenlijk niet om hoe slecht, maar hoe open de grasmat is. Bij veel slechte grassen is het enige advies vernieuwen omdat deze grassen vaak zo agressief zijn dat doorzaaien weinig resultaat geeft.'

Is er in combinatie met goede grassen open grond zichtbaar of kan er met doorzaaimachines met tanden iets ruimte gemaakt worden, dan is doorzaaien volgens Visscher het overwegen waard. 'Maar ook dan is het belangrijk om in te spelen op de omstandigheden. Doorzaaien in een heel groeizame periode, zoals nu, is zinloos, omdat het jonge gras het dan aflegt tegen de concurrentie. Een goede optie is doorzaaien na het (iets dieper) maaien, waardoor de bestaande grassen het ook even zwaar hebben.'

Wim van de Geest is in het kader van concurrentie daarom vooral voorstander van doorzaaien in het najaar. 'In het voorjaar heeft het bestaande gras zo'n groeidrift dat het nieuwe gras minder kans heeft. Bij doorzaai in het najaar heeft het gras juist de hele winter de tijd om zich te vestigen en vervolgens gelijk met het bestaande gras op te groeien.'

Ook Hendrik Nagelhoud, productmanager grassen bij Innoseeds, pleit voor

doorzaaien in het najaar. 'De slechte naam die doorzaaien in het verleden bij sommigen heeft gekregen, is veroorzaakt door ervaringen in het vroege voorjaar', stelt Nagelhoud. 'De grond is dan nog koud en doordat er door veehouders na doorzaaien vaak te veel stikstof wordt gegeven is de concurrentie te groot. In het najaar is de bodemtemperatuur hoger en is er altijd voldoende vocht. Dat geeft het nieuwe gras meer kans, mits het bestaande gras echt kort is. Ook is het van belang om onkruid voor het doorzaaien te bestrijden.'

Seizoen doorzaaien verlengen

Pieter-Teunis Hoogland, exportmanager doorzaaimachines bij Vredo, noemt ook direct na de eerste snede nog als een moment voor doorzaaien. 'De bestaande grasmat krijgt dan een behoorlijke knauw en dat geeft het nieuwe gras kans, maar het vocht kan dan weer een probleem zijn. Momenteel veredelen graszaadleveranciers richting rassen die met minder vocht en een lagere temperatuur toch kunnen kiemen. Dat verlengt het seizoen voor doorzaaien.'

Volgens Nagelhoud gebeurt doorzaaien in het buitenland veel vaker dan in Nederland. 'In het buitenland wordt nog meer aandacht gegeven aan saldo en doorzaaien is natuurlijk een goedkope manier van graslandverjonging. Uit een Engelse proef bleek drie jaar na doorzaaien de opbrengst 2,5 tot 4 ton droge stof per hectare hoger dan het controleperceel. Deze resultaten zijn niet direct door te vertalen naar Nederland, maar een positief effect mag bij een goede aanpak worden verwacht.' |

Zaad ineggen met flexibele Hatzenbichler

Dit jaar introduceerde importeur Frato op de Nederlandse markt de Oostenrijkse 6 meter brede Hatzenbichler. 'De machine combineert graslandherstel en doorzaaien in één werkgang. De Hatzenbichler bestaat uit afzonderlijke delen van 1,5 meter die onafhankelijk van het frame de vormen van het perceel kunnen aannemen', vertelt Theo Remij, eigenaar van Frato.

De machine is voorzien van een egalisatiebalk en voor de veerstalen tanden wordt het zaad rijnsnelheidonafhankelijk gezaaid. 'De tanden zijn met zeven millimeter relatief dun en daardoor lossen ze snel en verticuteren ze de grond. Ze maken daarmee een ingang voor lucht en water. Het rul maken van de bovenlaag is goed voor de doorworteling en het bodemleven. Daarnaast egt de machine direct het zaad in', vertelt Remij.

Door de verschillende zaairollen kan er zelfs tot een dosering van drie tot vijf kilo zaad per hectare worden gestrooid. De rollen bestaan uit ijzerwerk met daaromheen direct rubber, zodat deze niet snel grond aanlaadt. Naast de brede loonwerkersuitvoering is er ook een machine met een werkbreedte van 3 meter. De 6 meter brede machine kost 15.550 euro exclusief btw.